

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De casto Humilium timore. Cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

PARS QUARTA,

De Effectibus, & Indiciis Humilitatis.

VENERANDVS omnium sanctarum religionum Patriarcha Benedi-
ctus, ac specialiter nostre Societatis Pater sanctissimus, in cuius illustrissimo & ob-
seruantissimo cenobio Beata Maria montis ferrati Beatus Pater Ignatius à mili-
tia seculi ad Christi militiam conuolauit, duodecim Humilitatis gradus, licet alia ratione omni-
modis suscipienda distinxit. Primus est, timor Dei, quo quis obliuionem tum peccatorum suo-
rum, tum beneficiorum Dei omnino fugiat. Secundus: Proprie voluntatis ac ineptorum
desideriorum cohibitio. Tertius: Prompta, qua quis implet maioris iussa, subiectio: Quar-
tus: Pro amore obedientie & subiectionis, iniuriarum & laborum sustentatio. Quintus:
Malorum actuum, & cogitationum aperta confessio. Sextus: Proprie uilitatis & inuti-
litas certa cognitio. Septimus: Suae inferioritatis, quam ad omnes habet, manifesta per-
suasio. Octauus. Sollicita communis regule statutorumque custodia. Nonus: circumspecta
usque ad interrogationem taciturnitas. Decimus. Rigida in risu cohibendo: seueritas. Un-
decimus. Submissa ac modesta locutio. Duodecimus. Externa in omnibus submissionis
ostensio. Hos gradus tractans sanctus Thomas Aquinas, eorum quosdam putat ad radicem
humilitatis, scilicet ad cognitionem sui, quosdam ad ipsam humilitatis essentiam, quosdam ad
effectus, & signa humilitatis pertinere: Quare eos nunc effectus humilitatis uocabimus, non
quia gradus non sunt huius uirtutis, sed quia eius sunt actiones precipue, & ut in nouam tra-
ctationem, quam in honorem sanctissimi Patris nostri Benedicti suscipimus, noua quoque no-
mina in titulis inuehamus.

Benedi-
ctus. in
reg. c. 7.

D. Tho.
1. 2. q.
161. art.
5.

De Casto Humilium Timore.

CAPVT I.

DUODECIM isti Humilitatis effectus,
sen gradus, sunt ueluti duodecim lapi-
des, ex quibus perfectionis fundamen-
tum componitur, in quo omnis sanctita-
tis structura fundatur. Suprà enim, cum sanctis Pa-
tribus, humilitatem fundamentum perfectionis ac
virtutum, fecimus. Hoc autem fundamentum firmum
& stabile ex his duodecim lapidibus constat,
quos qui in imo siue profundo sui cordis strauerit,
multum quidem laborabit, ut sit in omni mentis
puitate perfectus. Horum ergo humilitatis effectuum
primus est timor Dei, qui à radice humilitatis procedit.
Nam, ut optime Thomas ait, radix huius uirtutis
est reuerentia, quam quis habet ad Deum: ex qua
nascitur, ut quis intellectu suam uilitatem agnoscat,
& appetitu supra proprium meritum in magna non
tendat. Ex hac ergo intima reuerentia oritur sanctus
timor Dei, quo quis & Dei offensam timet, &
pœnam quoque propter offensam infligendam me-
tuit. Oritur quoque omnis ille comitatus sancti ti-
moris Dei, quem Beatus Benedictus proponit. Nam
reuerentia illa pellit omnem obliuionem, facitque

D. Th. 5.

A vt memores sumus mandatorum eius, quem reueren-
tur, & in summo pretio habemus, utq; præmia pro-
pter fidelitatem expectemus, & pœna legem trans-
gredientibus præparata reminiscamur. Illa nos ab
omnibus peccatis uirtusq; custodit, & cogitationem,
linguam, oculos, manus, & pedes, nec non & volun-
tatem propriam, ac carnis desideria cohibet, & ab
omni malo, ne illi, qui per reuerentiam maximus est,
in corde nostro, displiceamus, auertit. Illa denique
ad diuinam præsentiam omni hora cogitandam, &
ad puritatem mentis, quam Deus semper intuetur,
quærendam, inducit. Pulchrum est igitur hoc primum
humilitatis germen, quod mentem Deo subicit, eo-
rum, quæ ad sanctam conuersationem iuuat, scilicet
præmij & pœna, memoriam infert, à farditate pec-
catorum remouet, atque Dei omnia contuentis præ-
sentiam ob oculos ponit.

B Est autem humilitas hoc modo in sua radice
considerata, non alienius specialis timoris, sed
omnis sancti timoris initium. Est initium timoris
seruili, quoniam humilis seruum Dei se nominat,
& ut seruum se respicit: quare timet, quod serui
timent, ne scilicet à Domino, & hero suo, ob cul-
pam pœna plectatur. Et verò hoc timore licet
minus perfecto ad sublimissimum filij affectum

se præpa

Ecli. 2. 5.
16.

se preparat. Nam Ecclesiasticus ait: Timor Domini initium dilectionis eius; fidei autem initium agglutinandum est ei. Ex his enim duobus, ex timore; quo pœnas pro peccatis inferendas timemus, & ex fide, qua bene (ut decet) de diuina bonitate confidimus, credentes dictis eius, nascitur ut eum ex toto corde diligamus. Sicut scriptum est in Psalmis: Beneplacitum est Domino super timentes eum; & in eis, qui sperant super misericordia eius. Complacet nimirum sibi in iis, & eos quam gratos habet, qui & ipsum timent, & verbis eius credentes æternam mercedem sperant. Alio quoque loco Dauid ait: Initium sapientiæ, illius nimirum, qua gustamus quam suavis est Dominus, eumque diligimus, [est timor Domini.] Hic, inquam, seruilis timor, est initium sapientiæ, quia preparat locum sapientiæ, & ducit ad sapientiam, licet non remaneat cum ea. Sæpe namque initium alicuius dicitur aliquid, non quia cum eo maneat, sed quia ut causa illud inducat. Ut cum vinum dicitur initium libidinis, non quia sit aliquid de libidine, sed quia ad eam prouocat, & instigat. Et Augustinus hoc idem astruens, dum exponit illud Ioannis: [Sed perfecta charitas foras mittit timorem.] sic ait: Timor quasi locum preparat charitati. Cum autem coeperit charitas habitare, pellitur timor, qui ei preparauit locum. Quantum enim illa crescit, ille decrescit; & quantum illa fit interior, timor pellitur foras. Maior charitas, minor timor; minor charitas, maior timor. Si autem nullus timor, non est qua intret charitas. Sicut videmus per fetam introduci linum, quando aliquid sinitur, seta prius intrat, sed nisi exeat non succedit linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia idè intrauit, ut introduceret charitatem. Hæc ille. Qui ergo seruius est, qui seipsum ut seruum malum despicit, qui ut mancipium pigrum, & negligentia plenissimum se reprehendit, merito timet pœnam, qua se reputat dignum. Non sufficeret pœnam scire, nisi eam sibi existimaret imminere. Multa quippe mala cognoscimus, quæ non timemus, quia nobis nunquam ventura putamus. Humilis verò, quia pœnam cognoscit, & se ea dignum animaduertit, ideo eam imminuentem cernit, & ideo metuit. Ita tamen metuit, ut de venia non desperet. Scit enim quòd licet ex se non habeat unde pœnas euadat, habet tamen ex meritis Saluatoris, qui illum humilem fecit, unde fideliter de venia obtinenda præsumat.

1. Ioan. 4.
Augu. 8.
tract. 9.
in 1. Ioan.
nis.

Marth.
10. 22.

Machar.
hois. 43.

Est etiam humilitas initium timoris mercenarij, quo non iam in pœnam incurtere, sed bonis gloria carere metuimus. Hoc enim famulorum est, eorum videlicet, qui ob mercedem seruiant, ut timeant ex culpa, & negligentia, sua mercede ac præmio carere. Humilis quidem scit, gloriam, si fideliter ministrauerit, sibi esse promissam: se autem seruum negligentem vocat, qui in obsequiis suis non ad debitam mensuram seruitus accedat, quare timet ab obtentione mercedis excludi. Aliqua in se merita virtutis agnoscit, quæ, Deo præueniente, ac iuuante, in lucem protulit, sed an ex mente Deo grata, & amica, prolata sint, nescit. Et esto quòd ex gratia prodierint, tamen tam viliter de se sentit, ut an ea se dilapidaturus, ignoret. Scriptum est autem: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit; an ergo mercedem accepturus sit nescit, qui sibi (quod ad propriam imbecillitatem attinet) perseuerantiam non promittit. Unde Macharius ait: Sicut mercatores inter nauigandum, etiam si ventum propitium, & mare tranquillum nacti sint, nec dum ad portum peruenerint,

A metuunt ne quomodo repente contrario vento excitato fluctibus aestuet mare, & nauis periclitetur: sic & Christiani, licet habeant in se flantem prosperum ventum sancti Spiritus; adhuc tamen formidant, ne ventus aduersariae potestatis insurgat, qui flet, & tempestatem, fluctusque moueat animis eorum. Si autem hæc verba omnibus Christianis conueniunt, quanto magis veris humilibus, quorum est nunquam sibi ipsis fidere, & ex hac parte, qua seipso considerant, ad futura pericula trepidare.

B Est quoque humilitas origo timoris initialis, quo timemus Deum, non iam solum ne incurramus pœnam, aut ne amittamus gloriam, sed ne lædamus perdamusque iustitiam. Quis neget humilem amatorem esse iustitiæ, cuius in se fundamentum iecit, cuius aliquam partem, nempe humilitatem acquisiuit, cuius gratia superbiam & arrogantiam damnauit? Timebit igitur suam infirmitatem, aduertens non tantum ne peccatis suis pœnam accersat, aut gloriam amandet, verum & ne iustitiam virtutemque relinquat. Iam hoc tertio timore experitur in se, quod dicit Salomon: Time Deum, & recede à malo: sanitas quippe erit vmbilico tuo, & irrigatio ossium tuorum. Hic enim timor, ex ea parte, qua amittere iustitiam metuit, à malo ipsam destruyente recedit. Et dum malum fugit, sanitatem vmbilici, nimirum appetitus cohibitionem, & pinguedinem, ac firmitatem ossium, id est, fortitudinem ad tentationes superandas, acquirit. Hic est vnus ex illis,

Prov. 3. 7.

C [qui timent Dominum, & custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius.] Amor namque virtutis & iustitiæ facit illos mandata seruare, & ad inspectionem ac aduentum eius respicere. Non tamen solum iustitiæ desiderio, verum & pœnarum timore à legum sanctissimarum fractione retrahuntur. Vnde subiiciunt: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. Quia scilicet vltionem grauissimam experiemur, qua homines impotentes, hostes suos punire non possunt, sed solus Deus potens est tam horrendè castigare. Nam horrendum est, ut ait Paulus, incidere in manus Dei viuentis, à quibus nemo est, qui possit eruere.

Ecli. 2. 21.

n. 22.

Hebr. 10. 31.

D Est denique humilitas initium filialis timoris, cuius est culpam timere, ne patri amatissimo Deo displiceamus, ne ab sponso amatissimo separemur, ne summo bono careamus. Timor hic pœnam non respicit, præmijs nullam rationem habet, sed solam culpam & offensam, & à Deo separationem horret. Ab humilitate autem quodammodo nascitur, quatenus mens per humilitatem ad habendum hunc gradum amoris disponitur. Sicut enim humilis aptus est ut suscipiat charitatem erga Deum, ita & dispositus est ut hunc timorem suscipiat commitem charitatis. Istum autem timorem sic exponit Augustinus, & à timore seruili & mercenario distinguit. Et audiuius, inquit, ex vna lingua [timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.] Audiuius ex alia: Timor Domini castus permanens in seculum sæculi. Quid est hoc? Quasi dissonant? Non. Excute aures, intende melodiam. Non sine causa hic addidit, Castus; illic non addidit; nisi quia est timor alius, qui dicitur castus, est autem alius, qui non dicitur castus. Discernamus ergo istos duos timores, & intelligemus consonantiam tibiarum. Quomodo intelligimus, vel quomodo discernimus? Attendat charitas vestra. Sunt homines, qui propterea timent Deum, ne mittantur in gehennam, ne fortè ardeant cum diabolo in igne æterno. Ipse est timor ille, qui introducit charitatem,

Augu. 8. tract. 9. ad 1. Ioan. c. 4. 18.

E

sed sic venit, ut exeat. Si enim adhuc propter penas times Deum, nondum amas quem sic times. Non bona desideras, sed mala caues. Sed ex eo, quod mala caues, corrigis te, & incipis bona desiderare. Cum bona desiderare ceperis, erit in te timor castus. Quis timor castus? Ne amittas ipsa bona. Intendite. Aliud est, timere Deum, ne mittat te in gehennam cum diabolo; aliud est, timere Deum, ne recedat a te. Ille timor, quo times ne in ignem aeternum mittaris cum diabolo, non est castus: non enim venit ex amore Dei, sed ex timore pœnæ. Cum autem times Deum, ne deserat te præsentia eius, amplecteris eum, ipso frui desideras. Non potest melius explanari, quid intersit inter duos istos timores, vnum, quem foras mittit charitas; alterum castum, qui permanet in sæculum sæculi; nisi ponas duas mulieres maritatas, quarum vnam ita constituas volentem facere adulterium, delectari nequitia, sed timere ne damnetur à marito. Timeat maritum, sed quia adhuc amat nequitiam, idèd timet maritum: huic non grata, sed onerosa est mariti præsentia, & si fortè viuat nequiter, timet maritum ne veniat. Tales sunt, qui timent, ne veniat dies iudicij. Fac alteram amare virum, debere illi castos amplexus, nulla se adulterij immunditia maculare; optat præsentiam viri. Et quomodo discernuntur isti duo timores? Timeat illa, timet & illa; interroga, quasi vnum tibi respondent. (Interrogetur illa) Times virum? Timeo. Interroga & illam si timeat virum, respondet, Timeo. Vna vox est, sed diuersus animus. Iam ergo interrogentur, quare? Illa dicit: Timeo virum, ne veniat. Illa dicit: Timeo virum ne discedat. Illa dicit: Timeo, ne damnet. Illa dicit, Timeo, ne deserat. Pone hoc in animo Christianorum, & inuenies timorem, quem foras mittit charitas, & alium timorem castum permanentem in sæculum sæculi. Haecenus ille.]

Ephoram de timore diu. no. Tom. I.

Pf. 110. 10.

Istum autem filialem timorem humilitate iuari constat ex eo, quod iidem sunt effectus eius, ac perfectæ humilitatis. Audi Ephoram casti timoris effectus explanantem. Qui timorem Dei obtinet, ait, huc illucque non euagatur animo, sed Dominum suum expectat, ne fortè repente veniat, ipsumque negligentia torpentem & impararam offendat, separetque. Qui Deum timet, non est expers curæ ac sollicitudinis; semper enim vigilat, ac sobrius. Qui timet Dominum, immodico non est deditus somno; vigilat enim, & aduentum Domini sui expectat. Cui timor Dei est, in nullo se negligetem præbet, ne Dominum suum offendat. In quo timor Dei est, inertia atque desidiæ non se tradit; semper enim sua diligenter curat, ne condemnetur à Domino. In quo est timor Dei, semper, quæ Domino suo placent, probat, eaque amplectitur, & perficit: ut cum Dominus eius venerit, in multis ab eo laudetur. Plurimum enim bonorum causa est timor Dei, possidentibus illum. [Initium enim sapientiæ timor Domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum.] Et ad quem respiciam, inquit, nisi ad pauperulum, & mansuetum corde, & timentem sermones meos? Hac scribit Beatus hic Pater de timore Dei, sed eadem dici possunt de vera humilitate. Humilis enim, catena propriæ despicientiæ collectus, non euagatur animo in ea quæ sibi non appetit. Nec curam salutis abiicit, cum sciat ad rem tantam consequendam esse pernecessariam. Nec somno torporis aut negligentia dormit, quia sibi metipsum etiam vigilanti & laboranti diffidit. Ea, quæ Deo sunt placita, probat, quia à sua vilitate ea examinari aut discuti, admodum inuerecundum putat. Vnde si tam cognata sunt timor Domini castus, & vera mentis humilitas, mi-

rum videri non debet, si humilitas timori casto præbeat initium.

Sicut autem humilitas omnem sanctum timorem infert; ita etiam omnem inordinatum timorem aut moderatur, aut pellit. Est in nobis naturalis timor, quo naturaliter timemus mortem, morbum, & dolorem, & alia nocuenta naturæ: Sed hunc moderatur humilitas, quæ corporis vilitatem agnoscentes, non putat propter bonum eius virtutem esse deserendam, aut iustitiam extenuandam. Insuper timor humanus, quo propter carnis pericula ad patrandum malum proocamur? At hunc humilitas abiicit, quia propter bonum cineris, & stercoreis, bonum animæ nobilissimæ, & immortalis non deserit. Insuper tandem timor mandanus, quo propter bona temporalia custodienda bonis spiritualibus valedicimus? Sed hunc etiam vera humilitas relegat; nam cum honores, dignitates, & mundi speciosa contemnat, absurdum putat horum causa spiritualia bona sibi desiderabilia relinquere. Nobilis ergo, & præstans virtus est humilitas, quæ immoderatum timorem abiicit, & castum ac salutarem in iustorum humilium animabus progignit.

Nos autem, qui humilitati studemus, toto corde queramus sanctum timorem Dei: tot enim tantæque sunt bona eius, ut intentissimis sint canatibus appetenda. Timor Dei reliqua bona complet, & perficit, sine quo inutilia sunt & imperfecta. [Quam magnus, qui inuenit sapientiam, & scientiam! sed non est super timentem Dominum. Timor Dei super omnia se superposuit. Beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei.] Magnus quidem est, qui acquisiuit sapientiam, quæ possit alios cælestia & diuina docere. Magnus item, qui comparauit scientiam, quæ possit de agendis & omittendis proximis erudire. Sed multo maior est, qui Deum timere didicit, & à verbis eius trepidare. Huiusmodi timor sapientiæ ac scientiæ præstat, & sicut operculum vasibus, aut potius sicut caput corporis, vtriusque complementum existit, quia si à timore sancto, à sapientia, & scientia discedant, sæpe ob amorem terrenorum non audebunt, quæ oportebat, declarare. Hic planè suum possessorem beatum facit, quoniam aut veram iustitiam comitem habet, si perfectus sit, aut si imperfectus, iustitiam sanctitatemque introducit.

[Timor Domini principium est sapientiæ,] non tantum illius, quæ bona cognoscimus, sed quæ ad bonum cognitum diligendum afficimur. Est, inquam, ut Thomas ait, timor Domini, vade vera sapientia incipit operari. Quæ facit ut recedamus à malo primo timore pœnæ, quod ad timorem seruilem pertinet; & postea ut nos subiiciamus, & reuereamur Deum amore iustitiæ, & propter ipsum Deum, quod proprium est filialis timoris. Timor Dei est origo nostræ salutis, cuius est nos aut propter pœnam, aut propter offensam à malo retrahere, & ad bonum incitare. Quare Isaias ait: Dominum exercituum ipsum sanctificare: ipse pauor vester, & ipse terror vester. Erat vobis in sanctificationem. [Et Iosue ad filios Israël ita loquutus est: Nunc ergo timete Dominum, & seruite ei perfecto corde, atque verissimo.]

Ac si diceret: Si timueritis, perfecto corde seruetis, & salutem consequemini. Ac Cassianus ait: Principium nostræ salutis, eiusdemque custodia, timor Domini est. Per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia, his qui imbuantur ad viam perfectionis acquirunt. Qui cum penetrauerit hominis mentem, contemptum ei rerum omnium parit, obliuionem paren-

Ecclesi. 13. 14. 15.

Proverb. 1. 7. D. Thom. 2. 2. q. 19. ar. 7.

Isaia 8. 13. 14.

Iosue 14. 14.

Cassian. de vit. c. 39.

tum,

De Laz
Tom. II

o. 55. tum, mundique ipsius gignit horrorem. Sic ille.] Qui & supra dixerat crucem nostram timorem Domini esse. Nam sicut crux sibi affixum ligatum tenet, ne aliquid eat: ita sanctus timor iustum ad mala atque illicita abire non sinit.

Timor Domini est ianua vite perfectæ. Hic enim seculum viris ac feminis spoliat, & deserta ac cœnobita religio sis implet, & facit vitam ab omnibus rebus secularibus abhorrentem amplecti. Ideoque vox sapientis est: Qui timet Deum, conuertetur ad cor suum: vt scilicet sua peccata recogitet, pro his doleat, & à multis occasionebus delinquendi, quæ sunt in mundo, discedat. Et rursus: Qui timet Dominum, præparabunt corda sua, id est, consecrabunt se ad seruendû Domino, & in conspectu illius positj, & à terrenis elongati, sanctificabunt animas suas.

Ac Bernardus pulchre ait: Connexa sunt timor, & religio, nec manere potest alterû absq; altero. Vnde Cornelius vir religiosus, ac timens Deû, & Simeon iustus, ac timoratus. Vnde Salomon: Deû, inquit, time, & mandata eius obserua. Et licet multi amore incitentur ad amplectendâ vitam perfectâ, sed præcessit timor, qui amor aditum præparauit, & quasi ianuâ aperuit. Quare & timor Domini vocari potest primus lapis spiritualis ædificij, quo sublato vniuersa ad perfectione spectantia corruunt, & pessum eût.

Audi an id dicat Ecclesiasticus: Si non in timore Domini tenueris te instâre, citò subuerteretur domus tua. Extruces domum conscientie tue non supra firmâ petram, sed super arenam, atq; adeo quacumque tempestate irruente corruet, & labor omnis sollicitudoque peribit. Omne namque virtutum ædificium, inquit Bernardus, illico vergit in præcipitium, si huius gratie amiserit præsidium. Et Paulus ait: Cum metu, & tremore vestram salutem operamini. Nam si absque timore virtutibus acquirendis intendimus, citò per superbiam in præceptis cademus.

Potest denique vocari timor fons omnium spiritualium bonorum. Sapiens enim ait: Qui timet Deum, faciet bona, & qui continens est iustitie, apprehendet illum. Qui, inquam, in timore Domini fuerit radicans, is ab ipso timore sollicitabitur, ne otiosus, & deses maneat, sed iugiter in sanctas actiones incumbat. Qui autè per exercitationem bonorum operum iustitiam ac virtutem apprehenderit, is sapientiam quoque, & Dei lapidâ notitiam, apprehendet. Quare timor ad omnia bona, quæ ad actione & contemplationem pertinent, sua dominatione extendit. Quod & idem sanctus Pater Bernardus manifestè testatur, dicens: Prima gratia est timor Domini. Qui hæc habet gratiam, omnem odit iniquitatem, iuxta illud Psalmistæ: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. Et alio loco: Omnem viâ iniquitatis odio habui. Scriptû namque est: Timor Domini odit malum. Et itè: Time Deû, & recede à malo. Et de Iob dicitur: Vir timens Deum, & recedens à malo. Sine hac gratia prima gratiarum, quæ totius religionis exordiû est, nullum bonû pullulare, vel manate potest. Sicut enim securitas, vel desidia, caussa est, & mater omnium delictorû: sic timor Domini radix est, & custos omnium bonorum. Ne igitur tam preciosa dona perdamus, Deus nobis timendus est, Ad quem timorè, ô humilitatis amator, inducet te, tû acerbitas pœnarum Deû non timentibus destinata, de quibus ait Dominus: Cõgregabo super eos mala (quæ mala? Omnia mala) & sagittas meas complebo in eis. Tum immensitas præmiorû timetibus Deum præparata. Quam magna enim multitudo dulcedinis tue, Domine, quâ abscondisti timetibus tui? Tû magnitudo diuine iustitie nullû peccatû impuni-

Ecc. 21. 7.
Ecc. 2. 20.
Bern. ser. de 2. do. nã. c. 1. A. 10. 10.
Luc. 2. 10.
Ecc. 12. 13.
Ecc. 27. 4.
Bern. sũ. pra.
Philipp. 2. 12.
Ecc. 15. 1.
Bern. sũ. pra.
Psal. 118. 163.
Prom. 8. 13. n. 3. 7.
Iob. 1. 1.
Dent. 32. 23.
Psal. 30. 20.
Iob. 24. 12.

A tum relinquentis. Quia Deus inultum abire non patitur. Tû denique claritas diuine sapientie, quæ non solum videt ea, quæ parènt, sed etiam intuetur cor. Illum metue, qui in æternû punit, & præmiat. Illum metue, qui nec amore, nec odio, nec minis, nec donis à iustitie rigore declinat. Illum metue, à cuius oculis nihil, quantumuis secretum, vales abscondere, & etiam certum est omnia desideria & cogitationes tuas esse manifestas, ipsû inque non posse aliquid malum probare. In hoc autem timore, tanquam in effectu humilitatis, te huius virtutis amatorem ostende.

1. Reg. 16. 7.

De Sollicita Humilium sui abnegatione.

CAPVT II.

B **N**unc secundum effectum humilitatis exponamus, quo vir humilis suâ abnegat voluntatem, & desiderijs suis reluctatur, neque illa conatur implere. De hac verò abnegatione propriæ voluntatis, & immoderatorum desideriorum, multa iam diximus; vnde hoc loco solum quomodo abnegatio oriatur ex humilitate, dicamus. Superbia est immoderatus appetitus propriæ excellentie, ex quo profectò nascitur, vt superbi, qui nemini subici patiuntur, suam quarant explere voluntatem, & sua desideria perficere. Est enim magna excellentia, vt quis in his, quæ vult, & cupit, à nullo dependeat; sed sit pro ratione voluntas; & statim atque aliquid vult, sine vlla contradictione illud expleat.

Suprà li. 2. P. 3. c.

C Non obscure id ex superbi Nabuchodonosoris historia colligitur. Hic prius Dei reuerentiam, & cultum pratipere cogitauit, deinde voluit, & concupuit, & statim sine vlla mora ad opus perducere conatus est. Fecitq; statuâ aureâ, & cõnucauit satrapas, magistratus, & iudices, duces, & tyrannos, & præfectos, omnèsq; principes regionum. Vt statuæ suæ diuinos honores tribuerent. Idè quoq; rex vidit somniû, & cum expergiseretur, suæque phantasie esset oblitus, in somni tû memoriam, tum interpretationem cõcupiuit. Statimq; vocauit ariolos, atq; maleficos, dixitq; illis: Sermo recessit à me, nisi indicaueritis mihi somniû, & cõiecturam eius, peribitis & vos, & domus vestre publicabuntur. Superbia huic regi (erat enim admodum superbus) ratum explendæ propriæ voluntatis desiderium immisit; quia propriæ excellentie appetitus homines facit suæ voluntatis amatores, & suorum desideriorum exactores diligentissimos. Cunctis diebus suis, inquit Iob, impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Amorem propriæ voluntatis in superbis residentem notat. Nam primo impij superbiunt, suam immoderatè excellentiâ appetunt, super alios effertur, deinde tyrannidem exercent, aliosque ad suâ voluntatem explendâ adigunt, & ad sua desideria executioni mandanda licet sint incruentissima, minis & terroribus venire cõpellunt. Sed ostendunt se nõ minùs stulticia quàm superbia delinquere, quia stultissimum est in tam breui atque incerto annorum curriculo iniuste agere, alios per violentiam opprimere, & nullam reddèdæ rationis recordationem habere. Nec mirum quòd omnis superbus tyrannidè exercere dicatur; quoniâ qui exterius non potest alios per vim ad suâ voluntatem pertrahere, saltè interiori per desiderium explet. Et, vt dixit in eundè locum Gregorius: Nonnunquam alius in re publica, hoc est, per acceptam dignitatis poientiam: alius in prouincia, alius in ciuitate, alius in domo propria, & alius per nequitiam, hoc exercet apud se in cogitatione sua.

Dant. 3. 1. 2.

Dant. 3. 3.

Iob. 15. 20.

Greg. 12. mor. c. 20.